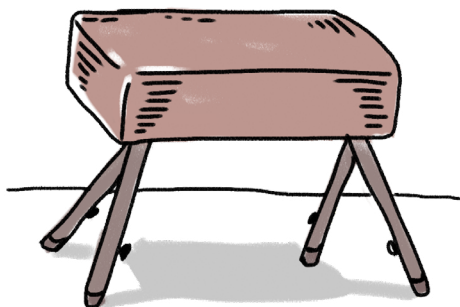
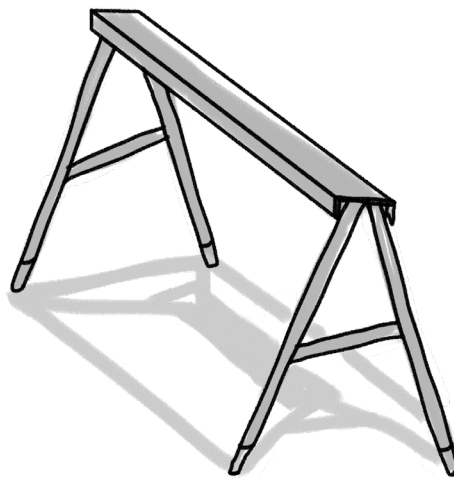
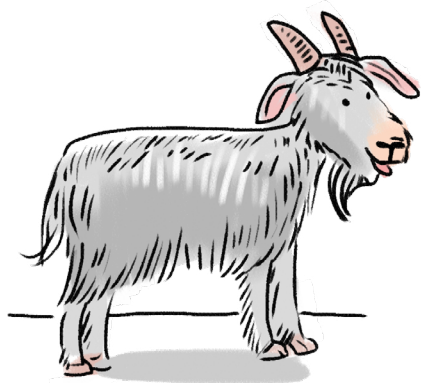

Įvadas

Žymus vokiečių kalbininkas Vilhelmas fon Humboltas (Wilhelm von Humboldt) yra pasakęs, kad žmogus yra žmogus tik kalbos dėka. Jūs žinote, kad lietuvių kalba ne tik graži, skambi, bet ir be galo turtinga. Jos turtingumą rodo žodžių daugiareikšmiškumas, antonimai, sinonimai, frazeologizmai. Ar žinojote, kad, pavyzdžiui, toks, atrodo, paprastas žodis kaip ožys turi 8 vartotinas reikšmes (žr. *Dabartinės lietuvių kalbos žodyną*. Interneto prieiga <https://goo.gl/X6wBH3>). Palyginkite sakinius: *Ožys mekena ir badosi* ir *Užsispyręs kaip ožys* arba *Lentas pjaudavo dviese išilginiu pjūklų, pasidėję ant ožių* ir *Vaikas turi ožį*.

Kokia yra pagrindinė (pirminė) žodžio ožys reikšmė? Ką reiškia ožys staliui? Kokiomis reikšmėmis žodis ožys vartojamas pateiktuose sakiniuose? Kaip manote, kodėl žodžiai įgyja tiek papildomų reikšmių? Kokie veiksniai tam turi įtakos?

Kad galėtumėte atsakyti į šį ir kitus klausimus, atlikite keletą užduočių.

3.

Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinyss. I dalis. 5-6 klases

Užduotys ir klausimai

Ne veltui sakoma, kad kalba – tautos mentaliteto (galvosenos, mąstymo, suvokimo) būdas, atspindys. Kalboje telpa tautos gyvenimas, asmenybės charakterio bruožai, bendravimo ypatumai, tik reikia gebėti visa tai išskaityti. Tautinės savybės ir kultūriniai stereotipai taip pat atsispindi kalboje.

MENTALITĒTAS

1. Kaip manote, kokie yra lietuviai? Koks Jūsų draugas? Remdamiesi savo kultūrine patirtimi, skaitytais literatūros kūriniais, 6–8 (galima ir daugiau) žodžiais apibūdinkite lietuvių nacionalinio charakterio (arba draugo) bruožus.

Jums padės žemiau pateikti žodžiai.

Sqžiningi, lankstūs, greiti, mandagūs, santūrūs, nepriekaištingi, senamadžiai, jausmingi, patikimi, silpnavaliai, niūrūs, linksmi, jautrūs, rimti, tiesūs, šnekūs, be humoro jausmo, lėti, snobiški, gudrūs, gobšūs, teisingi, išmintingi, atviri, draugiški, darbštūs, nepatikimi, kuklūs, triukšmingi, punktualūs, dalykiški, neišauklėti, ekstravertai, intravertai, neaiškūs, nuobodūs, tvirtavaliai.

2. Naudodamiesi elektroniniu *Sinonimų žodynu* (interneto prieiga <http://lkiis.lki.lt/sinonimu>) išplėskite sudarytų žodžių sąrašą sinonimais. Tarkime, jeigu Jums atrodo, kad lietuviai (arba draugas) yra *kuklūs*, papildykite savo apibūdinimų sąrašą žodžiu *drovūs*. Pasvarstykite ir parašykite, kada tinka vartoti *kuklus*, o kada – *drovus*?

3. Kokiais žodžiais lietuvius apibūdina užsieniečiai? Remkitės asmenine patirtimi, skaitytais kūriniais, aplankytose šalyse įgytomis žiniomis ir kultūrine patirtimi. Galbūt Jums teko susidurti su stereotipais – išankstinėmis nuostatomis ir nuomonėmis.

STEREOTIPAS

Stereotipas [↗ stereo... + ↗ tipas]:

- 1) monolitinė (metalinė, guminė, plastikinė) iškiliaspau-dės formos kopija dideliems tiražams spausdinti;
- 2) **visuomenės sąmonėje funkcionuojantis supaprastintas, schematizuotas, emociškai nuspalvintas kokio nors objekto vaizdinys;**
- 3) fiziol. dinaminis Δ – individo sąlyginių (įgytų) refleksų tam tikra išmokta reiškimosi tvarka (nuoseklumas), pvz., žmogaus darbo įgūdžiai, įpročiai;
- 4) tiksli bet kurio dalyko kopija.

4. Kaip apibūdintumėte kaimyninių šalių pasirinktų kultūrų atstovus (užsieniečius) ar draugą, gyvenantį kitoje šalyje. Palyginkite juos su gimtosios šalies atstovais. Pasinaudokite prieš tai pateiktais apibūdinamaisiais žodžiais.

Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinyss. I dalis. 5–6 klasės

Sukurkite lietuvio portretą. Palyginkite jį su pasirinktos tautos atstovo apibūdinimu.